

Besmet met het restauratievirus

*Molen De Rietvink
na restauratie, met
op de voorgrond de
oude vijzel.*

Poldermolen De Rietvink ligt in natuurgebied De Rottige Meenthe in Friesland. Een kilometer vanaf de verharde weg en alleen over het water, te voet of per fiets bereikbaar. Net als tijdens de bouw in 1855 zal ook nu, bij de restauratie, met handkracht en veel creativiteit gewerkt moeten worden.

Twinkeling In hun speurtocht naar een vaste ligplek voor hun monumentale zeetjalk 'Viod' belanden Lia en Rolf van der Mark in het Friese Nijetrijne. Naast de vervallen molen 'De Rietvink' treffen zij een prachtige ligplaats voor een schip aan. Door de eigenhandige restauratie van hun 100-jaar oude schip zijn ze besmet geraakt met het restauratie- en behoudvirus. Een molen restaureren: dat lijkt ze ook wel wat. Voor de restauratie van start kan gaan, wordt een taai traject van subsidie- en vergunningaanvragen doorlopen. Het benodigde geld wordt bijeen gebracht en de nieuwe eigenaren kunnen op zoek naar een molenrestaurateur. Eén die gevoel heeft voor restaureren en die, net als zij, zoveel mogelijk originaliteit wil behouden. In een oriënterend gesprek met Hugo Landman van Agricola-Bouw '75 uit Warns, is al snel sprake van een klik. "De lichaamstaal en de twinkeling in de ogen van Hugo verraadden dat we te maken hadden met een echte molenliefhebber. Onze keuze was snel gemaakt", aldus Lia van der Mark.

Foto rechts:
Op handkracht
worden de verroeste
roeden (gevlucht)
van de vervallen
molen gehaald.

Foto linksboven:
Molenbouwer Hugo
Landman bij de
door hem gemaakte
vijzel van Bilinga; een
stukje specialistisch
werk.

Takels en katrollen Hugo Landman vertelt razend enthousiast over de restauratie van de Rietvink die in 2009 en 2010 is uitgevoerd. 'Als eerste zijn de wieken van de molen verwijderd. Het strijken van de verroeste ijzeren potroeden uit 1881 was een ingrijpend karwei. Zonder hijsmaterieel, dus met takels en op handkracht, hebben we het gevlucht voorzichtig van de molen gehaald.' Bij de bouw in 1855 werden houten roeden aangebracht. In 1881 werden deze vervangen door de ijzeren potroeden, genoemd naar de Gebroeders Pot, die destijds de nieuwe toepassing van ijzer introduceerden. De gebroeders moesten praten als Brugman om molenbouwers tot het gebruik ervan aan te sporen. Ze gaven een garantie van 6 jaar, dat was voor die tijd erg lang. Bij de Rietvink zijn de roeden pas na ruim 150 jaar doorgeroest. Bij de huidige restauratie werd opnieuw een innovatieve keuze gemaakt. Vaags Molenwerken heeft een nieuw gevlucht van ijzer gemaakt in deelbare roeden. Waar wieken voorheen uit één stuk bestonden, is het sinds kort mogelijk deze in twee delen te maken en in het midden aan elkaar te bevestigen. Voordeel daarvan is dat deze gegalvaniseerd kunnen worden voor een langere levensduur.' Vervolgens werden 'het achtkant' (de romp van de molen) en het tafelement (de achtkantige ringbalk waarop het achtkant waterpas steunt) gerestaureerd. De werkzaamheden aan de kap en de kuip waren dermate spectaculair dat Omrop Frys-

Projectinformatie:

Hoofdaannemer:	Agricola-Bouw '75, Warns
Advies / begeleiding:	Van Reeuwijk Bouwmeester, Arum
Rietdekkwerk:	Kleinjan – Van der Vegt Rietdekkersbedrijf, Den Ham
Grondwerk:	Zijsling & Zonen, jutrijp en EFS Dienstverlening, lemmer
Voegwerk waterloop:	De Boer Gevelrestauraties, Bolsward
Molenzellen:	Koning Molenzellen, Leeuwarden
Smeedwerk/ijzerwerk:	Henk Wiss, Warns
Gevlucht:	Vaags Molenwerken en Molentechniek, Aalten

lân kwam filmen. De gehele kap werd op ingenieuze wijze iets opgetild, waarna de oude lange spruit, korte spruit, windpeluw, linker en rechter voeghout met roosterhouten en spanring werden verwijderd. In Workum is een nieuwe kap gebouwd gedemonteerd en met de boot naar de molen getransporteerd. Via katrollen werden de nieuwe onderdelen,

Foto linksonder:
Houten delen worden
op een mal met
stoom tot een cirkel
gebogen voor de
nieuwe kuip.

Vele mogelijkheden in bijzonder zware maten

- Balkhout (vers en aangedroogd) in Eiken / Oregon Pine / Douglas
- Kozijnhout tot 155 mm dik
 - Eiken - Oregon Pine
 - Mahonie - Meranti
- Vloerhout in uitzonderlijke breedtes

"Wij helpen U graag bij de levering van het juiste hout!"

Houthandel Houtex BV Postbus 18 • 2740 AA Waddinxveen
Tel: 0182 - 615933 • Fax: 0182 - 610105 • info@houtex.nl • www.houtex.nl

OOSTENDORP

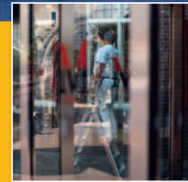
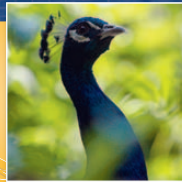
Interieur- en meubelstoffering

Vlasakker 12, 3417 XT Montfoort T (0348) 47 19 21 F (0348) 47 44 67
E info@oostendorp-stoffering.nl I www.oostendorp-stoffering.nl

Wij zijn een gespecialiseerd stoffeerbedrijf in onder andere:

- Het maken van gordijnen & blinds uit diverse stijlperiodes
- Het opnieuw traditioneel stofferen van antieke meubelen
 - Het maken van traditionele wandbespanningen
 - Het leggen van tapijt & traplopers

Herfst & Helder

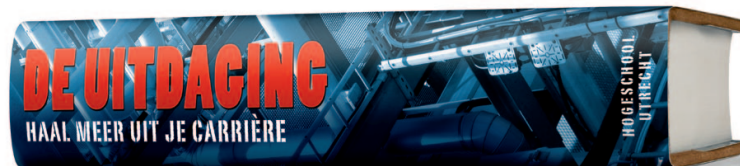

Sinds 1875

Herfst en Helder bv • Bouwweg 19 • 8243 PJ Lelystad

VERF VAN GOEDEN HUIZE

info@herfstenhelder.nl • www.herfstenhelder.nl

IETS BLIJVENDS BETEKENEN VOOR CULTUREEL ERFGOED.

De ruimtelijke opgave in Nederland is bijzonder complex, en wordt alleen maar complexer. Zorg voor de kwaliteit van de bebouwde omgeving in het algemeen, en het behoud van karakteristieke, historische gebouwen in het bijzonder, vragen financiële afwegingen en zaken als duurzaamheid, leefbaarheid en veiligheid meer en meer aandacht. Steeds breder dringt dan ook het besef door dat het behoud en de ontwikkeling van onze leefomgeving een integrale benadering vereist. Onderstaande opleidingen leggen verbanden tussen monumentenzorg, technologische en industriële ontwikkelingen en infrastructurele opgaven.

• Monumentenzorg	12 september 2012	• Basis cursus Algemene Bouwkunde	13 februari 2013
• Erfgoed & Ruimte	12 september 2012	• Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg	3 september 2013
• Basis cursus Civiele Techniek	19 september 2012		

Meer weten? (088) 481 88 88, info@cvnt.nl, of kijk op www.cvnt.nl

**ER VALT NOG
GENOEG TE LEREN**

**CENTRUM VOOR
NATUUR & TECHNIEK
HOGESCHOOL
UTRECHT**

De Rietvink

Poldermolen 'Nummer 1' aan de Veendijk in Nijetrijne, Friesland werd in 1855 gebouwd. Het was de eerste in een serie van in totaal zes grote molens die tezamen de Grote Veenspolder bemaalden. Het is een 'achtkante' molen, type 'grondzeiler' met Oudhollandse wieken en gedekt met riet. De vlucht (breedte van de wieken) is 20,20 meter. De houten vijzel heeft een doorsnede van 1,35 meter. Bij de bouw werd de molen uitgevoerd met een woning onder in de molen. In de molen woonden in de loop der jaren een hele reeks molenaars met hun gezinnen. De molen is tot ca. 1960 in bedrijf geweest en is vervolgens als recreatiewoning in gebruik genomen, toen kreeg de molen haar huidige naam 'De Rietvink'. Omdat er zo'n 45 jaar niets aan de molen werd gedaan, verkeerde deze in 2008 in complete maar treurige staat. Ook aan de omgeving werd niets gedaan, zodat deze geheel ingegroeid was. Na de ingrijpende restauratie in 2009 en 2010, waarbij ook de molenbiotoop is hersteld door onder meer het rooien van honderden bomen en struiken, verkeert de molen weer in zeer goede staat. In 2010 maalde de molen weer water uit de polder voor recreatieve doeleinden en bij calamiteiten als ondersteuning van de moderne bemalingen. De molen bepaalt, samen met de nabij gelegen molen 'De Reiger', in belangrijke mate het landschap. Door de ligging langs de druk bevaren Helomavaart en een toeristisch fietspad wordt deze waarde nog eens versterkt. De molen is op afspraak te bezichtigen. Ook is een theetuin aangelegd. Een unieke plek om bij goed weer te genieten van een bakje thee en heerlijk appelgebak.

**Voor meer informatie: www.molenderietvink.nl
'De Rietvink gered', Lia en Rolf van der Mark (uitgeverij Penn, Leeuwarden)**

*Foto boven:
De (geverfde) vijzel
wordt aangebracht.*

*Foto onder:
Het tafelement wordt
in de werkplaats
gemaakt..*

waaronder de lange spruit van 13 m. lang naar boven gehesen. Ook het maken van de nieuwe kuip was bijzonder', aldus Hugo Landman. 'De kap van de molen is draaibaar in een ring; de kuip. Veel houtwerk was verrot of aangetast door houtworm en bonte knaagkever, zo ook deze kuip. In Workum, bij Scheepswerf De Hoop hebben we zelf een nieuwe gelamineerde kuip gemaakt door houten delen te stomen en in een cirkel te buigen om een mal. Dit werd vroeger gedaan boven brandend riet.'

Specialistisch vakmanschap Topstuk van de restauratie is zonder twijfel de nieuwe vijzel. De molen maalt het overtollige water met behulp van een grote houten vijzel uit de lager gelegen polder naar de hoger gelegen Helomavaart. Zowel de eikenhouten vijzel als de bak waarin deze lag, waren volledig verrot. Landman bouwde van Bilnga-hout een vijzel en van Azobe-hout een vijzelbak. De waterloop (utskoat), waardoor het door de vijzel opgemalen water wordt afgevoerd naar de vaart, was ook toe aan restauratie. De ca. 3.000 stenen zijn door de eigenaren voorzichtig uitgenomen en afgebikt en vervolgens door de vaklieden weer netjes opgemetseld en gevoegd.

Vernuft en volharding De restauratiewerkzaamheden trokken veel belangstelling. Lia van der Mark volgde de opleiding molenaar en beantwoordde geduldig de vele vragen van bezoekers. Op enkele borden bij de molen hield zij een informatieve foto-expositie bij en ook publiceerde zij geregeld digitale nieuwsbrieven. Hugo Landman is zeer te spreken over zijn betrokken opdrachtgevers; 'Lia en Rolf zijn toevallig in de molen beland, maar hebben zich snel ontpopt tot echte molenaars. Tijdens het hele project bleven ze altijd positief met hun motto 'iedere dag één risico, niet alles tegelijk'. Dat zij uiteindelijk de prijs voor 'Vernuft en Volharding' van De Hollandsche Molen kregen is volledig terecht.'

Vakgroep Restauratie

Dit is het 25e artikel in een serie waarin leden van de Vakgroep Restauratie, de branchevereniging van erkende restauratiebouwbedrijven, vertellen over bijzondere facetten van hun werk.

